

ODTÜ AÇIK DERS MALZEMELERİ SİSTEMİNİN ETKİLİLİK ARAŞTIRMASI (Geniş Özet)

Ömer Faruk İslim¹, Prof. Dr. Kürşat Çağiltay²,

¹ Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, ODTÜ, ANKARA

² Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, ODTÜ, ANKARA

islim@metu.edu.tr, kursat@metu.edu.tr,

Anahtar Sözcükler: Açık Ders Malzemeleri, OpenCourseWare

1. Giriş

Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler hayatımızın diğer alanlarını olduğu gibi eğitim alanını da etkilemektedirler. Artık kitaplar basılmak yerine e-kitap olarak çevrimiçi dağıtmakta, öğrenciler ödevlerini internetten aramakta ve bulmakta, öğrenci ve öğretmenlere ait çevrimiçi veri tabanları üzerinde tutulmaktadır. Artık öğretmenler de derslerinde kullanabilecekleri, dersin pedagojik amaçlarına uygun ve kendilerinin üretmediği videolar ve animasyonlar gibi kaynakları çevrimiçi olarak aramaktadırlar [5].

Pek çok eğitim kurum ve kuruluşu hem öğrencilerine, hem de öğretmenlerine yardımcı olacak çevrimiçi çözümler üretmeye çalışmaktadırlar. Bu amaçla Massachusetts Institute of Technology (MIT), 1999 yılında internetin eğitimsel kullanımı ve etkisini göz önünde bulundurarak Açık Ders Malzemeleri (OpenCourseWare - OCW) sistemi fikrini geliştirmiştir [2]. 2002 yılında 50 ders ile başlayan MIT Açık Ders Malzemeleri sistemi bugün iki binden fazla ders ve toplamda yüz milyondan fazla ziyaretçi ile ilerleyişine devam etmektedir [2].

Açık Ders Malzemeleri sistemi MIT tarafından yüksek kalitede, ücretsiz ve tüm kullanıcılara açık olarak yayınlanmış olan, üniversite seviyesindeki eğitsel materyaller şeklinde tanımlanmaktadır. Açık Ders Malzemeleri kapsamında ise ders izlenceleri, ders notları, ödevler ve sınavlar yer almaktadır [2]. Açık Ders Malzemelerinin görevi tüm eğitimcilere ve öğrenenlere açık lisans altında ücretsiz ve kaliteli materyaller

sunmak olup, herhangi bir derece, diploma ya da sertifika verme amacı bulunmamaktadır.

Diğer bir taraftan, bu materyaller Oxford Üniversitesi tarafından Açık Eğitim Kaynakları (Open Educational Resources - OER) olarak adlandırılmakta olup, tek bir resimden tüm ders içeriğine kadar arada bulunan her şey olarak tanımlanmaktadır [5]. Bu kaynakların ya da materyallerin en önemli özelliği ise açık kaynaklı olmaları olarak belirtilmiştir. Bu açık kaynak lisansı kullanıcılara herhangi bir ticari kaygı gütmeyen ve tamamen eğitsel olması kaydıyla kopyalama, çoğaltma, değiştirme ve yeniden kullanma izni [5].

Ülkemizde ise bazı akademisyenlerin bireysel paylaşımları dışında 2007 yılına kadar ulusal çapta herhangi bir kurumsal paylaşım söz konusu olmamıştır. Ancak 2007 yılında Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Ulusal Açık Ders Malzemeleri projesini başlatmıştır. Bu amaçla Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) önderliğinde 24 üniversitenin temsilcileri, Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK), Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ve Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) temsilcileri Açık Ders Malzemelerinin o anki durumunu, faydalarını ve geleceğini tartışmak üzere bir araya gelmişlerdir [4]. Bu buluşmanın ardından TÜBA Ulusal Açık Ders Malzemeleri Konsorsiyumunu kurma görevini üstlenmiş, MIT ile irtibata geçerek 16 dersin Türkçeye çevrilmesi ve yayınlanması konusunda anlaşmaya varmışlardır [2].

Açık Ders Malzemeleri Projesi halen TÜBA başkanlığında, 61 üniversitenin katılımı ile devam etmektedir. Ancak, bu 61 devlet üniversitesi ve özel üniversiteden sadece 8 tanesinde aktif olarak kurumsal Açık Ders Malzemeleri sistemi bulunmaktadır. Bu üniversiteler Ankara Üniversitesi, Atılım Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Sabancı Üniversitesi'dir [4].

ODTÜ Açık Ders Malzemeleri sistemi resmi olarak 16 Nisan 2008 tarihinde başlamış olup [1], şu anda beş fakülteden otuz üç bölüm altında yer yüz on sekiz ders ile devam etmektedir [3]. ODTÜ Açık Ders Malzemeleri sisteminde yer alan ders materyallerinin çoğu resmi eğitim dilinden dolayı İngilizcedir. Ancak sistemde Türkçe kaynaklar ve öğretim elemanlarına ait seminerleri videolar ve e-kitaplar da bulunmaktadır. ODTÜ açık Ders Kaynakları sisteminin yönetimi ise Öğretim Teknolojileri Destek Ofisi tarafından sağlanmaktadır.

2. Yöntem

Bu betimsel çalışma 2011 – 2012 akademik yılı güz döneminde Genel Kimya dersini alan 1197 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin sekiz yüz elli iki tanesi Mühendislik Fakültesinden, iki yüz kırk dokuz tanesi Fen – Edebiyat Fakültesinden, doksan üç tanesi de Eğitim Fakültesindedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yedi yüz otuz bir tanesi erkek, dört yüz altmış altı tanesi kadındır.

Çalışmaya ait veriler yirmi bir soruluk basılı bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Bu sorulardan sekiz tanesi öğrencilerin demografik bilgilerini elde etmeyi hedeflerken, dokuz çoktan seçmeli ve dört açık uçlu toplam on üç soru öğrencilerin sistemi kullanıp kullanmadıkları ve sistemin faydalarını belirlemeye yöneliktir.

3. Bulgular

3.1 Sistemden Haberdar Olma

Sonuçlar göstermiştir ki beş yüz elli altı öğrenci ODTÜ Açık Ders Kaynakları sisteminden haberdarken, altı yüz kırk bir öğrencinin sistemden haberi yoktur. Ayrıca sistemden haberi olan öğrencilerden üç yüz dokuz tanesi sistemi düzenli olarak kullanırken iki yüz kırk yedi tanesi sistemden haberi olmasına rağmen sistemi kullanmamışlardır.

3.2 Sistem Kullanımı

Sonuçlara göre, Mühendislik Fakültesinden iki yüz otuz altı, Fen – Edebiyat Fakültesinden kırk altı ve Eğitim Fakültesinden yirmi yedi öğrenci sistemi düzenli olarak kullanmıştır.

Sistemi düzenli olarak kullanan öğrencilerden iki yüz elli yedi tanesi kimya laboratuvarlarına hazırlanmak, yirmi bir tanesi hem kimya laboratuvarlarına hazırlanmak hem de tekrar, on tanesi de sadece tekrar amacıyla kullanmışlardır.

3.3 Sistemin Avantajları

Öğrencilerden elde edilen verilere göre sistemin en büyük avantajı dersten önce, derse hazırlık amacıyla kullanılabilen kıymetli bir kaynak olmasıdır. İkinci olarak, öğrenciler sistemin öğrenmelerini kolaylaştırdığını ve daha kolay öğrenmelerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Üçüncü olarak sistemin, laboratuvar da deneylere ayırdığı süreyi kısalttığını belirtmişlerdir. Son olarak da sistem, öğrencilerin sınavlara hazır bulunuşluklarını ve notlarını yükselttiklerini belirtmişlerdir.

4. Sonuçlar ve Öneriler

Açık Ders Malzemeleri sistemi hem öğretmenlere, hem de öğrencilere sunduğu imkânlar yadsınamayacak derecede çoktur. Öğretmenler bilgi ve kaynaklarını öğrencileri ile paylaşırken, öğrenciler de bu bilgi ve kaynaklara herhangi bir maliyet olmaksızın erişebilmektedirler. Ayrıca Açık Ders

Kaynakları tüm topluma, öğrenmek isteyen herkese açıktır.

Öğrenciler sistemi çoğunlukla Genel Kimya dersi laboratuvarına hazırlanmak için kullanmaktadırlar. Sistemi kullanan öğrencilerin yarısından çoğu belirtmektedir ki sistem öğrenme seviyelerini arttırmakta, derse hazırlanmak için harcadıkları zamanı azaltmaktadır. ODTÜ Açık Ders Malzemeleri sistemi sağladığı tüm imkânlarla rağmen, öğrencilerin çoğu tarafından bilinmemektedir. Bu sistemin öğrenciler tarafından bilinmesi ve öğrencilerin aktif kullanımının sağlanması için sistem tanıtımının daha etkili yapılması gerekmektedir. Böylece sistemin daha etkin ve verimli kullanımı sağlanabilecektir.

5. Kaynaklar:

[1]Çağıltay, K. & Kurşun, E. (2011). Open Educational Resources in Turkey: State-of-

the-Art, Challenges and Prospects for Development.

[2]MIT OpenCourseWare (2012). <http://ocw.mit.edu> adresinden 15 Eylül 2012 tarihinde alınmıştır.

[3]ODTÜ AçıkDersMalzemeleri (2012). <http://ocw.metu.edu.tr> adresinden 15 Eylül 2012 tarihinde alınmıştır.

[4]Türkiye Bilimler Akademisi Ulusal Açık Ders Malzemeleri (2012). <http://www.acikders.org.tr> adresinden 15 Eylül 2012 tarihinde alınmıştır.

[5]White, D. & Manton, M. (2011). Open Educational Resources: The value of reuse in higher education. JISC funded OER Impact Study, University of Oxford.